

Teaching Guide

Teaching Guide				
Identifying Data			2018/19	
Subject (*)	Physical Expression and Curriculum Adaptations		Code	652G02026
Study programme	Grao en Educación Primaria			
Descriptors				
Cycle	Period	Year	Type	Credits
Graduate	1st four-month period	Third	Optional	4.5
Language	Spanish			
Teaching method	Face-to-face			
Prerequisites				
Department	Didácticas Específicas e Métodos de Investigación e Diagnóstico en Educación			
Coordinador	Carretero García, Miriam	E-mail	miriam.carretero@udc.es	
Lecturers	Carretero García, Miriam	E-mail	miriam.carretero@udc.es	
Web	campusvirtual.es/moodle/			
General description	Esta materia facilitará ao alumnado a comprender a relevancia do traballo da expresión corporal no eido da educación integral do neno. O alumno adquirirá unha serie de competencias que lle axudará a elaborar as adaptacións curriculares necesarias para atender a diversidade na aula.			

Study programme competences

Code	Study programme competences
A4	Identificar dificultades de aprendizaxe, informales e colaborar no seu tratamento.
A6	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e distintos ritmos de aprendizaxe.
A7	Analizar e comprender os procesos educativos na aula e fóra de ela relativos ao período 6-12.
A8	Coñecer os fundamentos da educación primaria.
A10	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país e os condicionantes políticos e lexislativos da actividade educativa.
A12	Abordar e resolver problemas de disciplina.
A13	Promover o traballo cooperativo e o traballo e esforzo individuais.
A14	Promover accións de educación en valores orientadas á preparación dunha cidadanía activa e democrática.
A15	Coñecer e abordar situacións escolares en contextos multiculturais.
A23	Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e interxeracionais; multiculturalidade e interculturalidade; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sustentable.
A56	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes aos estudantes.
A57	Comprender os principios que contribúen á formación cultural, persoal e social desde a educación física.
A58	Coñecer o currículo escolar da educación física.
A59	Adquirir recursos para fomentar a participación ao longo da vida en actividades deportivas dentro e fóra da escola.
A60	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes.
A61	Adquirir un coñecemento práctico da aula e da xestión da mesma.
A62	Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima de aula que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
A63	Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e en particular o de ensino-aprendizaxe mediante o dominio das técnicas e estratexias necesarias.
A64	Relacionar teoría e práctica coa realidade da aula e do centro.
A65	Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.
B1	Aprender a aprender.
B3	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
B6	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.

B11	Capacidade de comprensión dos distintos códigos audiovisuais e multimedia e manexo das ferramentas informáticas.
B12	Capacidade de selección, de análise, de avaliación e de utilización de distintos recursos na rede e multimedia.
B13	Lectura e interpretación de imaxes.
B14	Capacidade para traballar en equipo de forma cooperativa, para organizar e planificar o traballo, tomando decisións e resolvendo problemas, tanto de forma conxunta como individual.
B15	Capacidade para utilizar diversas fontes de información, seleccionar, analizar, sintetizar e extraer ideas importantes e xestionar a información.
B16	Capacidade crítica e creativa na análise, planificación e realización de tarefas, como froito dun pensamento flexible e diverxente.
B17	Capacidade de análise e de autoavaliación tanto do propio traballo como do traballo en grupo.
B18	Compromiso ético para o exercicio das tarefas docentes.
B19	Capacidade de adaptarse a novas situacións nunha sociedade cambiante e plural.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.

Learning outcomes			
Learning outcomes	Study programme competences		
Coñecer a terminoloxía básica e os conceptos elementais da expresión corporal así como recoñecer as distintas adaptacións curriculares aplicadas nos alumnos con dificultades a nivel motor, psíquico e social.	A4 A6 A57 A58		
Analizar e experimentar os beneficios das prácticas de expresión corporal nos alumnos sen e con necesidades educativas especiais.	A6 A12 A13 A14 A23 A57 A59 A60 A62 A64 A65	B6 B14 B17	C4 C6
Experimentar as distintas posibilidades de movemento do corpo como elemento de expresión e comunicación.	A8 A13 A14 A57 A58 A60 A62 A64 A65	B1 B17	

Capacitar ao alumno para o deseño e creación de propostas educativas de expresión corporal e confección de adaptacións individuais curriculares necesarias en nenos con N.E.E.	A13 A56 A58 A60 A61 A63 A65	B1 B3 B11 B14 B15 B16 B17 B18 B19	C3 C4
Fomentar a actitude de análise crítica da información extraída sobre a concepción do modelo de corpo dominante nos medios de comunicación e na sociedade actual, ademais de analizar as barreiras arquitectónicas que dificultan as posibilidades do movemento.	A7 A10 A13 A14 A15 A23	B12 B13 B14 B15 B16	C4 C6

Contents	
Topic	Sub-topic
TEMA 1. Marco histórico e conceptual da Expresión Corporal.	-
TEMA 2. A Expresión Corporal como contido de Educación Física en Educación Primaria.	-
TEMA 3. A Expresión Corporal e as súas implicacións didácticas.	-
TEMA 4. As adaptacións curriculares para os alumnos con necesidades educativas especiais na Expresión Corporal.	-
TEMA 5. Propostas prácticas de intervención para o traballo de Expresión Corporal en Educación Primaria.	-

Planning				
Methodologies / tests	Competencies	Ordinary class hours	Student?s personal work hours	Total hours
Introductory activities	A23 A57 B13 C4	2	0	2
Short answer questions	A4 A7 A8 A58 A64	1	4.5	5.5
Document analysis	B1 B11 B12 B15 B18 C6	2	5	7
Collaborative learning	A12 A13 A56 A63 B13 B14 B16 B17 C4	4	8	12
Mixed objective/subjective test	A61 C3	2	10	12
Guest lecture / keynote speech	A10 A57	7	25	32
Supervised projects	A6 A15 A23 A62 A65 B1 B18 B19 C3 C4	3	26	29
Physical exercise	A14 A59 A60 B3 B6	10	0	10
Personalized attention		3	0	3

(*)The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

Methodologies	Description
Introductory activities	Actividades que levan a cabo antes de iniciar calquera proceso de ensino-aprendizaxe a fin de coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións que posúe o alumnado para o logro dos obxectivos que se queren alcanzar, vinculados a un programa formativo. Con ela preténdese obter información relevante que permita articular a docencia para favorecer aprendizaxes eficaces e significativas, que partan dos saberes previos do alumnado.
Short answer questions	Ao longo do curso iranse expondo aos alumnos diversas probas ou traballos breves de aula para comprobar o seguimento dos contidos da materia. As probas poderanse facer individualmente ou en pequenos grupos. O resultado deste apartado da avaliación é a media das cualificacións obtidos nas probas realizadas durante o curso.
Document analysis	Técnica metodolóxica que supón a utilización de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos relevantes para a temática da materia con actividades especificamente deseñadas para a análise dos mesmos.
Collaborative learning	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicacións, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa conxuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar a súa propia aprendizaxe e o dos outros membros do grupo.
Mixed objective/subjective test	Proba que integra preguntas tipo de probas de ensaio e preguntas tipo de probas obxectivas. En canto ás preguntas de ensaio, recolle preguntas abertas de desenvolvemento. Ademais, en canto ás preguntas obxectivas, pode combinar preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de resposta breve, de discriminación, de completar e/ou de asociación.
Guest lecture / keynote speech	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe. Realizaranse sesións maxistras por parte do docente pero sempre buscando a participación activa do alumnado, favorecendo a reflexión e o pensamento crítico.
Supervised projects	Realizarase un traballo de aplicación dos contidos desenvolvidos en clase. Nel deberá programarse e xustificarse unha proposta docente na que se desenvolvan aspectos concretos do currículo de Educación Física, segundo os principios vistos en clase. O traballo realizarase en grupos. O profesor especificará con antelación os requisitos formais de presentación dos traballos. O cumprimento dos devanditos requisitos é imprescindible para que os traballos sexan aceptados.
Physical exercise	Metodoloxía baseada na posta en práctica de sesións de actividade física para que os alumnos poidan impartilas (función docente), experimentalas (análise da pertinencia dos contidos) ou observalas (procesos de avaliación e control). Trátase dunha metodoloxía fundamentalmente práctica, pero cunha intención de reflexión e aplicación dos aspectos teóricos relacionados.

Personalized attention

Methodologies	Description
Supervised projects Short answer questions	Para a realización dos traballos tutelados, os alumnos deben acudir en grupos reducidos a revisar o traballo (titoría) despois da primeira corrección e antes da súa exposición nas prácticas de actividade física. O profesor poderá realizar suxestións ou solicitar modificacións sobre o traballo realizado, que deberán ser aprobadas antes da entrega definitiva para a súa posta en práctica.

Assessment

Methodologies	Competencies	Description	Qualification
---------------	--------------	-------------	---------------

Supervised projects	A6 A15 A23 A62 A65 B1 B18 B19 C3 C4	635/10000 Realizarase un traballo de aplicación dos contidos desenvolvidos en clase. Nel deberá programarse e xustificarse unha sesión ou proposta docente (segundo a profesora estime conveniente) na que se desenvolvan aspectos concretos do currículo de Educación Física respecto da expresión corporal e as adaptacións curriculares necesarias para casos concretos, segundo os principios vistos en clase. O traballo realizarase en grupos. O profesor especificará con antelación os requisitos formais de presentación dos traballos. O cumprimento dos devanditos requisitos é imprescindible para que os traballos sexan aceptados.	40
Short answer questions	A4 A7 A8 A58 A64	 Ao longo do curso iranse expondo aos alumnos diversas probas ou traballos breves de aula para comprobar o seguimento dos contidos da materia. As probas poderanse facer individualmente ou en pequenos grupos. O resultado deste apartado da avaliación é a media das cualificacións obtidos nas probas realizadas durante o curso.	10
Mixed objective/subjective test	A61 C3	Proba que integra preguntas tipo de probas de ensaio e preguntas tipo de probas obxectivas. En canto a preguntas de ensaio, recolle preguntas abertas de breve desenvolvemento. Ademais, en canto preguntas obxectivas, pode combinar preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de resposta breve, de discriminación, de completar e/ou de asociación.	50

Assessment comments

Primeira oportunidade: para acceder á avaliación descrita anteriormente, será obrigatoria a asistencia ao 80% das horas presenciais da materia. É necesario superar unha puntuación mínima nos distintos apartados da avaliación para que fagan media entre eles.

Segunda oportunidade: ao alumnado que asistise a máis dun 80% das horas presenciais na primeira oportunidade, conservaránse as cualificacións que alcanzasen a puntuación mínima sinalada polo profesorado. Terá que repetir as partes da avaliación nas que non alcanzase ese mínimo.

O alumnado que non asista ao 80% das horas presenciais da materia (xa sexan alumnos a tempo parcial, con dispensa académica de exención de asistencia ou por outros motivos), ten á súa disposición un modelo de avaliación alternativo, que será o mesmo para ambas as oportunidades: proba mixta (100%), realizada na data marcada oficialmente pola Universidade da Coruña e na que se deberá demostrar o dominio dos contidos teórico-prácticos da materia.

Sources of information

Basic

Esta bibliografía é orientativa e poderá ser ampliada polo profesorado ao comezo da materia. Alvarado Gil, M. (2011). La atención a la diversidad. Revista Digital Innovación y Experiencias Educativas.(42), 1-10. Antolín Jimeno, L. (2013). Expresión Corporal. Fundamentos Motrices. Valencia: Universitat de València. Arnaiz, P. (2000). Hacia una educación sin exclusión. En A. Miñambres y G. Jové (coords.) La atención a las necesidades educativas especiales: de la Educación Infantil a la Universidad. . Lleida: Fundació Vall i Universitat. Arnaiz, P. (2005a). Atención a la diversidad. Programación curricular. Costa Rica: EUNED. Arnaiz, P. (2005b). Educación inclusiva: Una escuela para todos. Málaga: Aljibe. Arteaga Checa, A., Viciano Garófano, V., & Conde Caveda, J. (1997). Desarrollo de la expresividad corporal. Tratamiento globalizador de los contenidos de representación., . Barcelona: INDE. Arteaga, M. (2003). Fundamentos de la expresión corporal ámbito pedagógico. Granada: Grupo Editorial Universitario. Arufe, V. (2011). Propuesta de actividades psicomotrices adaptadas a los niños con Necesidades Educativas Especiales dentro del aula de Educación Física. Revista digital de Educación Física EmásF(11), 1-13. Asún, S. (2001). La integración en la Educación Física: Una realidad a tener en cuenta. Revista de Educación Física(82), 31-33. Barrena, P. I. (2010). Adaptaciones curriculares en Educación Física. Revista Autodidacta(4), 84-92. Bernal, J. A. (2002). El profesor de educación física y el alumno sordo. Sevilla: Wanceulen. Cachadiña Casco, M. P. c., Rodríguez Terrón, J. J., & Ruano Arriagada, K. (2006). Expresión corporal en clase de Educación Física. Sevilla: Wanceulen Cañabate, D., & Soler, A. c. (2017). Movimiento y lenguajes. De la experiencia sensorio-perceptiva a la conciencia y el pensamiento. Barcelona: Graó. Castañer, M. (2000). Expresión Corporal y danza. Barcelona: INDE. Cuadrado Gordillo, I., Davara Rodríguez, L., López Risco, M., & Murillo Gil, M. (1998). Alumnos con necesidades educativas especiales. Tomo I. Guía de adaptación de materiales didácticos. Badajoz: INDUGRAFIC. Cumellas, M., & Estrany, C. (2006). Discapacidades motoras y sensoriales en Primaria. La inclusión del alumnado en Educación Física. 181 Juegos adaptados. Barcelona: INDE. Hernández Vázquez, F. J. (2012). Inclusión en Educación Física: las claves del éxito para la inclusión del alumnado con capacidades diferentes. Barcelona: INDE. Larraeta Ramos, B. c., Sierra Zamorano, M. A., & Ruano Arriagada, K. (2005). Los contenidos de Expresión Corporal. Barcelona: INDE. Learreta, B. c., Ruano, K., & Sierra, M. A. (2006). Didáctica de la Expresión Corporal. Talleres monográficos. Barcelona: INDE. Linares, P., & Arraez, J. c. (1999). Motricidad y necesidades especiales. Granada: Aemne. Lledó, A. (2008). La discapacidad auditiva. Un modelo de educación inclusiva. Barcelona: Edebé. Mateu Serra, M., Durán Delgado, C., Troguet Taull, M., & Cases Castillo, O. (1999). 1000 Ejercicios y juegos aplicados a las actividades corporales de expresión. (4ª ed.). Barcelona: Paidotribo. Montávez Martín, M. (1998). Expresión Corporal. Propuestas para la acción. Málaga: Re-Crea y Educa. Montávez Martín, M., & Zea Montero, M. J. c. (2004). Recreación Expresiva. Málaga: Re-Crea. Montesinos Ayala, D. (2004). La expresión corporal. Su enseñanza por el método natural evolutivo. Barcelona: INDE. Motos Teruel, T., & G. Aranda, L. (2001). Práctica de la Expresión Corporal. Ciudad Real: Ñaque Editora. Narváez Sánchez, M. C. (2011). La atención a la diversidad en el aula: niños TDAH. Revista Digital Innovación y Experiencias Educativas.(40), 1-14. Ortiz Camacho, M. M. (2002). Expresión corporal. Una propuesta didáctica para el profesorado de Educación Física. Granada: Grupo Editorial Universitario. Ortiz, R., Pérez, O., Calle, A., Fernández, F., & Muñoz, E. (2002). La escalada: una propuesta de integración con deficientes visuales. . Revista Integración(38), 35-43. Pérez, D. (2004). La atención a la diversidad en Educación Física. Sevilla: Wanceulen. Pérez Turpín, A., & Suárez Llorca, C. (2004). Educación física y alumnos con necesidades educativas especiales. Sevilla: Wanceulen. Pierre, J. d. (2007). Educación Física y discapacidades motrices. Barcelona: Inde. Porras, R. (1998). Una escuela para la integración educativa. Una alternativa al modelo tradicional. Sevilla: MCEP. Rebullido, T. R., & Lameiro, C. V. (2016). El Flashmob como propuesta de innovación educativa en expresión corporal y danza. Retos. Nuevas tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación(29), 126-128. Ridocci, M. (2009). Expresión Corporal. Arte del Movimiento. Las bases prácticas del lenguaje expresivo. Madrid: Biblioteca Nueva. Ríos Hernández, M., Ruíz Sánchez, P., & Carol Gres, N. (2014). La inclusión en la actividad física y deportiva. Barcelona: Paidotribo. Rodríguez Catejón, J. J. (2009). La atención y tratamiento de las necesidades educativas especiales en los elementos de acceso al currículo y en los elementos básicos del mismo (objetivos, contenidos, criterios de evaluación y metodología) en Educación Física. Revista Digital de Educación Física y Deporte, 133, 1-7. Romero Lacal, J. L. (2011). La educación en España. Análisis, evolución y propuesta de mejora. Revista Digital Innovación y Experiencias Educativas.(42), 1-9. Romero Martín, M. R. (2015). Expresión corporal en Educación Física. Zaragoza: Prensas de la Universidad de Zaragoza. Ruano, K., & Sánchez, G. C. (2009). Expresión Corporal y Educación. Sevilla: Wanceulen. Ruiz

González, L. (2011). Adaptaciones curriculares en alumnos con asma en las clases de Educación Física. Revista Digital de Educación Física y Deporte(155), 1-6. Sanz Redín, C. (2004). Aquí jugamos todos: una propuesta para la integración de alumnos con discapacidad motriz en las sesiones convencionales de educación física. Alpedrete: Pila Teleña. Tierra Orta, J. e. a. e. (2012). Las actividades físicas adaptadas: un medio adecuado para mejorar la inclusión en los centros educativos. Huelva: Universidad de Huelva. Timón Benitez, M., & Hormigo Gamarro, F. c. (2010). La atención a la diversidad en el marco escolar. Sevilla: Wanceulen. Vegas González, G. (2011). Estrategias de trabajo con parálisis cerebral. Revista Digital Innovación y Experiencias Educativas.(43), 1-11. Zuhrt, R. (1986). Educación del movimiento y del cuerpo en niños discapacitados físicamente. Buenos Aires: Panamericana. -->

Complementary	
---------------	--

Recommendations

Subjects that it is recommended to have taken before

Curriculum Design and Development in Physical Education/652G02014

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Fine Motor Games/652G02025

Subjects that continue the syllabus

Introduction to Sports/652G02036

Physical Education and Leisure /652G02035

Other comments

(*)The teaching guide is the document in which the URV publishes the information about all its courses. It is a public document and cannot be modified. Only in exceptional cases can it be revised by the competent agent or duly revised so that it is in line with current legislation.